

Концептуальні засади стійкого розвитку лісових ресурсів України.

Стійкий розвиток лісових ресурсів розглядається з точки зору їх пропорціонального відтворення. Розглядаються критерії, які обумовлюють стійкий розвиток лісгосподарства та індикатори, за якими визначаються ці критерії

Ключові слова: лісові ресурси, стійкий розвиток, відтворення, критерії, індикатори розвитку.

Устойчивое развитие лесных ресурсов рассматривается с точки зрения их пропорционального воспроизведения. Рассматриваются критерии, обуславливающие устойчивое развитие лисгосподарства и индикаторы, по которым определяются эти критерии

Ключевые слова: лесные ресурсы, устойчивое развитие, восстановление, критерии, индикаторы развития.

Sustainability of forest resources is considered in terms of their proportional reproduction. Consider the criteria that determine sustainability lislhospodarstva and indicators, which are determined by these criteria

Keywords: forest resources, sustainable development, reproduction, criteria and indicators of

Актуальність. В теперішній час спостерігається тенденція до глибшого перетворення світового господарства під впливом усвідомлення глобальних проблем, серед яких найгострішою проблемою є збереження та відродження лісових ресурсів, які входять до складових екології [1].

Розвиток лісових ресурсів країни передбачає збільшення інтенсивності використання освоєних лісів і залучення в експлуатацію нових, ще не освоєних лісових територій. У число проблем, пов'язаних із практичним вирішенням цього завдання, входить вдосконалення методів визначення розрахункової лісосіки з урахуванням економічної доступності лісів [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблемам теорії та практики управління лісовим господарством, формування ефективної лісової політики присвячено праці таких науковців, як Гордієнко М.І., Гузь М.М., Дебринюк Ю.М., Дейнека А.М., Маурер В.М.; Синякевич І.М., Соловій І.П. та інших.

Однак, зважаючи на неможливість розв'язання в рамках однієї математичної моделі задач планування, розподілу і вибору технологій комплексу лісових ресурсів через причину неможливості опису всіх факторів і зв'язків між ними, проблем інформаційного наповнення, залишається актуальним розробленням комплексу взаємопов'язаних математичних моделей, що охоплює всі аспекти функціонування комплексу лісових ресурсів особливості як технологічних, так і інформаційних проблем.

Невирішені проблеми. Необхідність дослідження розвитку комплексу лісових ресурсів обумовлена недостатньою теоретичною та практичною розробленістю питань. Одним з ключових завдань, що стоять перед комплексом лісових ресурсів, є підвищення його економічної ефективності. Модель, яка зараз використовується в лісовому господарстві, сформована в основному за часів планової економіки. Методи планування найчастіше не містять економічного обґрунтування проведених заходів. Тому необхідно

визначити структурно розвиток та відродження лісових ресурсів в Україні.

Метою статті є розробка концептуальних засад стійкого розвитку лісових ресурсів України на основі пропорціонального розвитку та відродження [3].

Виклад основного матеріалу. Ліс є відновлюваним ресурсом і у зв'язку з цим виникає безліч помилок, головне з яких є те, що площі лісів досить великі. Але сучасні лісові ресурси виснажені. Ведення лісового господарства, спрямований на короткострокову економічну вигоду, призвело до значного збитку природі лісу, його захисним, середоутворюючим та істотним властивостям, а також його соціальним функціям.

Планування та здійснення головних лісгосподарських операцій (рубок лісу, очищення лісосік, догляду за лісом, лісовідновлення) вимагають теоретичних обґрунтувань. Поряд з екологічними і природоохоронними заходами важливим моментом у справі збереження лісів є розробка економічного механізму лісокористування та фінансування лісгосподарської діяльності. У цьому плані необхідно проводити економічну оцінку лісових ресурсів, яка дасть можливість обґрунтувати системи платежів за лісові ресурси та адекватного фінансування заходів щодо збереження та відтворення лісових ресурсів

Розвиток та відродження лісових ресурсів включає два основних напрямки: штучне лісовідновлення та лісорозведення. Штучне лісовідновлення - створення лісових культур на площах, раніше вкритих лісовою рослинністю, тобто відновлення господарсько цінних лісів на свіжих і старих виробках, гарі і інших не вкритих лісом площах. Також важливе значення має і лісорозведення - створення лісових культур на площах, раніше не зайнятих лісом, тобто вирощування полезахисних лісових смуг,

протиерозійних захисних лісових насаджень у ярах, балках, на пісках та інших землях. Проміжне місце займає реконструкція насаджень - комплексний захід, що включає рубку реконструкції, створення лісових культур, спрямоване на докорінне перетворення малоцінних насаджень і забезпечує відновлення втраченої або істотно підвищення існуючої продуктивності ділянки лісу [4].

Сталий розвиток лісового сектора економіки повинен враховувати системну цілісність його структури. Методологія розрахунку рівня сталого розвитку спирається на модель розвитку та відродження лісового сектора

Лісовий сектор розглядається як система, що саморозвивається, відтворюючу свою структуру і соціально-економічні відносини своїх елементів.

Для досягнення і збереження стійкого розвитку необхідно визначити в якій пропорції необхідно проводити розвиток та відтворення лісових ресурсів на певній території.

Ситуацію згубного ставлення до екосистемі лісу можна нормалізувати, використовуючи більш об'єктивну економічну оцінку лісових ресурсів, удосконалюючи лісове законодавство та модернізацію державного управління лісами. При економічній оцінці лісових ресурсів необхідно виходити з двоїстої народногосподарської цінності, яка визначається, по-перше, їх роллю як джерела деревини і продуктів побічного користування, по-друге, їх середоутворюючі та рекреаційні функції.

Для обґрунтування вибору стратегічного напрямку сталого розвитку лісового сектора економіки слід застосувати системний підхід, основою якого є математичне моделювання.

Метою математичного опису взаємодії і зв'язків у системі сталого розвитку лісового сектора є отримання оптимальних рішень для сталого управління лісовим сектором. Оптимальна структура проєктованої системи сталого розвитку лісового сектора виходить тоді, коли обидва перетворення (лісовідновлення та лісокористування) можуть бути гармонійно взаємоув'язанні.

Для рішення цієї проблеми треба визначити різні групи критеріїв та індикаторів стійкості.

Основними критеріями розвитку та відтворення лісових ресурсів є:

- підтримка і збереження продуктивної здібності лісів;

- підтримка прийняттого санітарного стану та життєздатності лісів;

- збереження і підтримка захисних функцій лісів;

- збереження і підтримка біологічного різноманіття лісів та їх внеску у глобальні екологічні цикли;

- підтримання соціально-економічних функцій лісів.

Для визначення критеріїв необхідні наступні індикатори:

- відсоток використання розрахункової лісосіки по рубках головного користування;

- відсоток лісистості;

- частка площі земель лісового фонду під стиглими і перестійними лісами;

- частка площі лісів усихаючих або гинуть під впливом несприятливих факторів (пожеж, шкідників і хвороб);

- коефіцієнт відновлення лісів.

Даний перелік індикаторів є базовим і може бути доповнений іншими індикаторами, характерними для певної території.

Вплив зазначених критеріїв та індикаторів на сталий розвиток лісового сектора економіки багато в чому залежить від методології дослідження, особливостей використання та відтворення лісових ресурсів. Відмінності полягають в економічному і соціальному розвитку, екологічному стані території, що впливає на пошук оптимальних рішень в області організації багатофункціонального, безперервного і невиснажливого використання лісових ресурсів, які мають ринкову вартість [5].

Функціями стану лісових ресурсів і лісового господарства є:

- продуктивна, яка визначається коефіцієнтом відновлення лісів та площиною земель лісового фонду під стиглими і перестійних лісами;
- складова життєздатності лісів, яка визначається площиною лісів, засохлих або які згнили під вплив несприятливих факторів (пожеж, шкідників, хвороб);
- складова біологічного різноманіття та вкладу в глобальний вуглецевий цикл, про що свідчать площі природних територій, які особливо охороняються;
- соціальна складова, яка характеризується зайнятістю населення в лісовому господарстві;
- інноваційно-технологічна та інформаційна складова, яка визначає витрати на науково-дослідні роботи та підготовку фахівців лісового господарства;
- інвестиційна складова, яка визначає об'єм інвестицій в лісове господарство, включаючи вирощування лісів, їх охорону і захист;

– інституційна складова, яка обумовлюється наявністю сформованих програм сталого розвитку на державному рівні.

Нерівноважність процесів лісокористування та лісовідновлення під дією зовнішніх ринкових факторів призводить до хаотичності їх розвитку, яка і є рушійною силою розвитку лісового сектора. Виходячи з нерівноважності процесів лісокористування та лісовідновлення в системі лісового сектору під дією зовнішніх ринкових факторів, що призводить до хаотичності їх розвитку, можна у створеній моделі значення кожного фактору оцінювати через частку відповідного йому показника загальному значенні даного показника.

Модель сталого розвитку лісового сектора і необхідні для її практичної реалізації методи оцінки процесу зміни стану лісових ресурсів може бути базовим інструментарієм для вирішення широкого кола завдань сталого управління лісовим сектором економіки

Висновки. До числа найважливіших завдань сталого управління лісовим сектором економіки слід віднести оцінку ресурсного та екологічного потенціалу лісів, обґрунтувати збалансований режим використання та відтворення лісових ресурсів, їх оцінку і прогнозування. Можливість вирішення зазначених завдань може забезпечити базова модель динаміки розвитку лісового сектора, що має на вході стратегії лісоуправління, що задаються режимами використання та відтворення лісів. При кожному фіксованому рівні лісокористування та відтворення лісових ресурсів оцінка потенціалу сталого розвитку лісового сектора може бути отримана з використанням моделі суперництва – взаємовідношення в системі «хижак-жертва», яка описана в [6.]

Список використаних джерел

1. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: навч. посібник. / За заг. ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2005. – 654 с.

2. Дейнека А.М. Місце і роль лісового господарства в регіональній, еколого-економічній системі / Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість: міжвід. наук.-техн. зб. / голов. ред. В.Т. Максисів. – Львів, 2006. – Вип.. 30. – С. 8-12. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/lglpdp/2006_30/29_Dejneka_LG_30.pdf
3. Галушкіна Т.П. Стратегія активізації розвитку "зеленої" економіки в Україні / Т.П. Галушкіна, В.Є. Реутов // Екологічний Вісник. – 2011. – № 2. – С. 8-9.
4. Гордієнко М. І., Гузь М. М., Дебринюк Ю. М., Маурер В. М. Лісові культури / За ред. доктора с-г наук, проф. М. М. Гузя. – Львів: Камула, 2005. – 608 с.
5. Царик Л.П. Основи сталого розвитку: [практикум] / Л.П.Царик. – Тернопіль: Видавн. відділ ТНПУ, 2007. – 26 с.
6. Самарский А.А., Михайлов А.П. Математическое моделирование: Идеи. Методы. Примеры. – М.: Физматлит, 2001. – 320 с.

УДК 656.13

.В. Яблоков, Л.І. Бажан

Механізми функціонування транспортно-логістичної системи в умовах невизначеності

Розглянуті такі механізми функціонування транспортно-логістичної системи в умовах невизначеності як саморегулювання та адаптивність.

Ключові слова: *транспортно-логістична система, механізми, саморегулювання, адаптивність.*

Рассмотрены такие механизмы функционирования транспортно-логистической системы в условиях неопределенности как саморегулирование и адаптивность.

Ключевые слова: *транспортно-логистическая система, механизмы, саморегулирование, адаптивность*